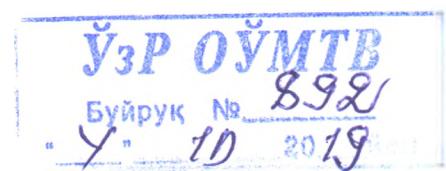

1-курс

Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги

*5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили
бакалавриат таълим
йўналишининг малака талаблари*

Тошкент

СЎЗ БОШИ

1. ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН ВА КИРИТИЛГАН:

- Халқ таълим вазирлиги.
- Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили университети.

2. ТАСДИҚЛАНГАН ВА АМАЛГА КИРИТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги хузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича ўкув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашнинг 2019 йил «17» 08 даги 4 - сонли йигилишида маъқулланган.

3. ЖОРӢЙ ЭТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

4. ИЛК БОР КИРИТИЛИШИ

Мазкур малака талабини Ўзбекистон Республикаси ҳудудида расмий чоп этиш ҳукуки Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига тегишлидир.

МУНДАРИЖА

Т/р		бет
1.	5112400- Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналишининг умумий таснифи.....	4
1.1.	Кўлланилиш соҳаси.....	4
1.2.	5112400- Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналиши бўйича касбий фаолият таснифи.....	5
2.	5112400- Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар.....	7
2.1.	Бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар.....	7
2.2.	5112400- Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий фаолиятига қўйиладиган малака талаблари	8
3.	5112400- Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналиши ўқув режаси фандастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар	10
3.1.	Ўқув режаси фандлари блоклари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар	11
3.2.	Малака амалиётига қўйиладиган талаблар.....	17
3.3.	5112400- Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналиши ўқув режасидаги юклама ҳажми	19

1. 5112400- Ўзга тили гурухларда ўзбек тили бакалавр таълим йўналишининг умумий таснифи

Олий таълимнинг ушбу малака талаби **5112400- Ўзга тили гурухларда ўзбек тили** таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрлаш олий таълимнинг ўкув режа ва фан дастури асосида амалга оширилади, унинг назарий ва амалий машғулотларини тўлик ўзлаштирган, якуний давлат аттестациясидан муваффакиятли ўтган шахсга «бакалавр» малакаси (даражаси) ҳамда олий маълумот тўғрисидаги давлат намунасидаги расмий хужжат(лар) берилади.

Ўкув режа ва фан дастурида кўзда тутилган ўкув шакли, меъёрий муддати ва унга мувофиқ мос малака даражаси 1- жадвалда келтирилган.

1-жадвал

Ўкув режаси ва фан дастурда кўзда тутилган ўкув шакли, меъёрий муддати ва унга мувофиқ малака даражаси

Ўкув режа ва фан дастурининг номи	Малака (даражаси)	Таълим дастурини ўзлаштиришнинг меъёрий муддати
Бакалавриат таълим йўналишининг ўкув режаси ва фан дастурлари	Бакалавр	4 йил

1.1. Кўлланиш соҳаси

1.1.1. Олий таълимнинг ушбу малака талаби **5112400- Ўзга тили гурухларда ўзбек тили** таълим йўналиши бўйича олий маълумотли бакалаврлар тайёрлаш ўкув режа ва фан дастурларининг ўзлаштирилишини амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси худудидаги барча олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуини ифодалайди.

1.1.2. Олий таълим муассасаси мазкур бакалавриат таълим йўналиши бўйича кадрлар тайёрлаш ваколатига эга бўлганда малака талаби асосида ўкув режа ва фан дастурларини амалга ошириш хуқуқига эга ҳисобланади.

1.1.3. Малака талабининг асосий фойдаланувчилари:

- мазкур таълим йўналиши бўйича фан, техника ва ижтимоий соҳа ютукларини ҳисобга олган ҳолда, ўкув режа ва фан дастурларини сифатли ишлаб чикиш, самарали амалга ошириш ҳамда янгилаш учун масъул олий таълим муассасасининг профессор-ўқитувчилари;

- таълим йўналиши ўкув режа ва фан дастурларини ўзлаштириш бўйича ўкувтарбия фаолиятини самарали амалга оширувчи барча ходим ва талабалари;

- ўз ваколати доирасида битирувчиларнинг тайёргарлик даражасига жавоб берадиган олий таълим муассасасининг бошқарув ходимлари (ректор, проректорлар, ўкув бўлими бошлиғи, деканлар, кафедра мудирлари);

- битирувчиларнинг тайёргарлик даражасини баҳолашни амалга оширувчи Таълим сифатини назорат қилиш бўлими, Давлат аттестация ва имтиҳон комиссиялари;

- олий таълим муассасасини молиялаштиришни таъминловчи органлар;
- олий таълим тизимини аккредитация ва сифатини назорат қилувчи ваколатли Давлат органлари;
- таълим йўналишини ихтиёрий танлаш ҳуқуқига эга бўлганabituriyentlar ва бошқа манфаатдорлар.

1.2. 5112400- Ўзга тили гуруҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг тавсифи

1.2.1. 5112400- Ўзга тили гуруҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналиши бўйича бакалавр касбий фаолиятининг соҳалари:

5112400- Ўзга тили гуруҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналиши умумий ўрта таълим мактаблари ва ўрта маҳсус таълим муассасалари учун бакалавриат таълим йўналиши бўйича педагог кадрлар тайёрлаш жараёнида фойдаланиладиган фанлар, педагогик фаолият воситалари, усуслари, методлари;

- ЎзРФА Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти ва бошқа тармоқ илмий-тадқиқот институтларида мустақил тадқиқотчи сифатида илмий-педагогик тадқиқот ишлари билан шуғулланиш;

- оммавий ахборот воситалари, давлат бошқаруви органлари, бошқа давлат ва нодавлат муассасаларида касбий фаолият юритиш каби комплекс масалалар мажмуасини қамраб олади.

Йўналиши бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда бакалаврларнинг касбий фаолият соҳаларида қўшимча ва ўзгаришлар бўлиши мумкин. Бўлиши мумкин бўлган қўшимча ва ўзгаришлар муайян таълим йўналишиларининг малака талаблари ва ўқув рејисаларини ишлаб чиқшида ҳисобга олинини назарда тутилади.

1.2.2. 5112400- Ўзга тили гуруҳларда ўзбек тили таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг обьектлари:

- ўзбек тили ва адабиёти таълими жараёнлари; ўқитишининг замонавий педагогик технологиялари ва методлари, таълимнинг назарий масалалари; ўқитиши методикаси; лойиҳалаштириш асосида ўқув жараёнини бошқариш технологиялари, маъруза, амалий ва лаборатория машғулотларини лойиҳалаштириш ва ташкил этиш жараёни, шахсий ва касбий ахборот майдонини шакллантириш жараёни, мактабдан ташқари таълим муассасалари таълим-тарбия жараёни; таълим соҳасидаги муаммолар ва уларнинг ечимларини топишни ташкил этиш жараёни; таълимни бошқариш ва педагогик жараённи ташкил этиш;

- ўзбек тили: назарий ва амалий, синхрон, диахрон, ижтимоий-маданий ва дилектологик аспектларда; нутқ маданияти ва услубияти, давлат тилида иш юритиш; эски ўзбек тили ва ёзуви;

- адабиётшунослик: бадиий адабиёт ва халқ оғзаки ижоди, тарихий ва назарий аспектларда;

- мос ихтисослик бўйича илмий-тадқиқот жараёнлари, маънавий-маърифий тарғибот ишлари жараёни.

Йўналиши бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда бакалаврларнинг касбий фаолият

объектларида қўшимча ва ўзгаришлар бўлиши мумкин. Бўлиши мумкин бўлган қўшимча ва ўзгаришлар муайян таълим йўналишиларининг малака талаблари ва ўқув режсаларини ишлаб чиқишида ҳисобга олинishi назарда тутилади.

5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолияти қуидагиларни қамраб олади:

- ўзга тилли умумий ўрта таълим мактаблари ва ўрта маҳсус таълими муассасаларида “Ўзбек тили”, “Ўзбек тили ва адабиёт”, “Давлат тилида иш юритиши ва нутқ маданияти”, “Адабиёт”, “Адабиёт қоидалари”, “Халқ оғзаки ижоди” фанларидан ўрнатилган тартибда дарс бериши;
- таълим тизимида кабинет мудири ва унга тенглаштирилган лавозимларда ишлаши;
- мос таълим йўналишилари бўйича таълимни амалга оширувчи вазирликлар, унинг тармоқ бошқармалари ва муассасаларида методист бўлиб ишлаши;
- ижтимоий-гуманитар йўналишидаги илмий-тадқиқот ташкилотларида кичик илмий ходим бўлиб ишлаши;
- архивларда, ахборот-ресурс марказларида маслаҳатчи-методист; нацирёйтларда, оммавий ахборот воситаларида муҳаррир, мусаҳҳиҳ; қўлёзма фонdlарида, турли тадбиркорлик субъектларида, нодавлат ва жасоат ташкилотларида ишлаши;
- маҳаллий ўз-ўзини бошқарии органлари ҳамда жойлардаги маънавият ва маърифат марказларида ишлаши;
- ишлаб чиқарии соҳаларида, касбий таълим педагогикаси ва технологияси, ўқитишининг дидактик воситаларини ишлаб чиқши ва амалиётга жорий этиши.

1.2.3. 5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг турлари:

- педагогик;
- илмий-тадқиқот;
- маънавий-маърифий;
- ташкилий-бошқарув;

Йўналиши бўйича фан, техника ва технологияларининг замонавий ютуқлари, каорлар буюртмачилари талабларидан келиб чиқсан ҳолда бакалаврларининг касбий фаолият турларида қўшимча ва ўзгаришлар бўлиши мумкин.

Бакалавр тайёрланадиган касбий фаолиятларининг муайян турлари таълим жараёнининг манфаатдор иштирокчилари билан ҳамкорликда олий таълим муассасаси томонидан аниқланади.

1.2.4. Таълим йўналиши бакалаврларининг касбий мослашув имкониятлари:

Битирувчилар касбий қайта тайёрлашдан ўтгандан кейин олий, умумий ўрта таълим, ўрта маҳсус, касб-хунар таълими муассасаларида таълимнинг ваколатли бошқарув органлари томонидан аниқланадиган турдош (соҳага мос) фанларни ўқитиш имкониятига эга бўлади.

1.2.5. Таълимни давом эттириш имкониятлари:

5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили таълим йўналиши бўйича бакалавр
5A111201 – Ўзбек тили ва адабиёти магистратура мутахассислиги бўйича икки йилдан кам бўлмаган муддатда магистратурада ўқишни давом эттириши мумкин. Шунингдек, ўрнатилган тартибда мустақил тадқиқотчилик асосида илмий тадқиқот ишларини олиб бориши мумкин.

2. 5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар

2.1. Бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар:

Бакалавр:

- фуқаролик жамиятининг долзарб масалаларини билиши, Ўзбекистон ривожлантириш стратегиясига асосланган фаол ҳаётй нуқтаи назарга;

- дунёқараш билан боғлиқ фалсафий билимларга тизимли эга бўлиши, мустақил таҳлил қила олиши, касбий фаолиятида уларни ҳисобга ола билиши;

- хорижий тиллардан бирида касбий фаолиятига оид ҳужжатлар ва ишлар моҳиятини тушуниши, табиий илмий фанлар бўйича касбий фаолияти доирасида зарурий билимларга эга бўлиши ҳамда улардан замонавий илмий асосда хаётда ва ўз касб фаолиятида фойдалана билиши;

-ахборот йиғиш, сақлаш, қайта ишлаш ва улардан фойдаланиш усулларини эгаллаган бўлиши, касб фаолиятида мустақил қарорлар қабул қила олиши;

- тегишли бакалавриат йўналиши бўйича рақобатбардош умумкасбий тайёргарликка эга бўлиши;

-янги билимларни мустақил эгаллай билиши, ўз устида ишлаши ва меҳнат фаолиятини илмий асосда ташкил қила олиши;

-соғлом турмуш тарзи ва унга амал қилиш зарурияти тўғрисида илмий тасаввур ҳамда эътиқодга, ўзини жисмоний чиниқтириш ўқув ва қўнималарига эга бўлиши лозим.

Бакалавр:

-таълим йўналишлари бўйича олий маълумотли шахслар эгаллаши лозим бўлган лавозимларда мустақил ишлашга;

-тегишли бакалавриат таълим йўналишлари доирасида танланган мутахассислик бўйича магистратурада олий таълимни давом эттиришга;

-кадрларни қайта тайёрлаш ва малака ошириш тизимида қўшимча касб олиши учун тайёрланадилар.

2.2. 5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий фаолиятларига қўйиладиган малака талаблари:

Ташкилий-бошқарув фаолиятида:

-педагогик ва ахборот технологиялардан фойдаланган ҳолда, ишлаб чиқариш жараёнлари мониторинги ва сифатини баҳолаш механизmlарини ишлаб чиқиш;

-жамоада ижтимоий ва маънавий-маърифий ишларни ташкил этиш ва бошқариш;

- касбий муаммолар ечимини топиш;

- ижрочилар жамоаси ишини ташкил қилиш;

- фикрлар хилма-хиллиги шароитида бошқарув қарорини қабул қилиш;

-бажараётган фаолияти бўйича иш режасини тузиш ҳамда уни бажариш, назорат килиш ва амалга оширилган ишнинг натижасини баҳолаш;

Педагогик фаолиятида:

- таълим мазмунини белгилаш тамойиллари ва мезонларига риоя этиш, ўкув материалларини танлаш ва тизимлаштиришга доир замонавий ёндашувларни хисобга олиш, ўкув материалларини моделлаштириш малакасига эга бўлиш;
- ўзбек тили ва адабиётини, ҳозирги рус тили ва ҳозирги рус адабиётининг ўзига хос хусусиятлари, илмий-назарий, фалсафий-эстетик асосларини, замонавий таълим технологияларини чукур ўзлаштириш;
- ўзбек тили ва адабиётининг бой имкониятларидан фойдалана олиш, бунинг учун ўз устида тинимсиз ишлаш, мустақил билим олиш кўникмаларини шакллантириш;
- Ватанга муҳаббат ва садоқат, умумбашарий қадриятларга ҳурмат руҳида шаклланиб бориш;
- кенг дунёқарашга эга бўлган ва мустақил фикрлайдиган маънавий етук мутахассис сифатида шаклланиш;
- ўзбек тили ва адабиётини ўзга тилли мактабларда ўқитишининг самарали усууларини чукур эгаллаши ва ундан фойдалана олиш кўникмаларига эга бўлиши;
- рус, инглиз тилини чукур ўзлаштириши ва ундан касбий фаолиятда фойдалана олиш;
- ривожланган хорижий мамлакатлар таълим тизими билан яқиндан танишган ҳолда, улардаги ўқитишининг илғор усууларини таълим жараёнига татбик қила олиш;
- яхлит педагогик жараённинг умумий қонун, қонуният ва тамойилларига амал қилиш, таълим-тарбия жараёнида гнесиологик, ташкилий, психологик, дидактик, социологик ва кибернетик қонуниятларнинг уйғунилигига эришиш;
- таълим-тарбия жараёни таркибий қисмлари (мақсад, натижа, мазмун, шакл, метод ва восита)нинг ўзаро алоқадорлиги ва умумийлигини хисобга олиши;
- таълим-тарбия жараёнини ташкил этишининг асосий ва ёрдамчи шаклларидан унумли фойдаланиш; ўқувчиларнинг бўш вақтини самарали ташкил этиш ва ўтказиш;
- таълим-тарбиянинг хилма-хил методларини, замонавий педагогик технологияларни оқилона танлай олиш, ижодий ёндашув асосида метод ва технологияларнинг миллий менталитетта мослигини таъминлаш **қобилиятига эга бўлиши керак**.

Илмий-тадқиқот фаолиятида:

- ўзбек тили ва адабиёти, ҷоғиштирма тилшунослик соҳасида олинган назарий амалий билимларни қўллаш орқали илмий тадқиқотлар олиб бориш;
- илмий-тадқиқот институтлари ва илмий марказларда ўзбек тили ва адабиётини ўқитиши методикасига, шунингдек, тилшунослик, адабиётшуносликнинг назарий масалаларига оид мавзуларда тадқиқотлар олиб бориш;
- рус тилидаги манбаларни ўқий олиш ва таржима қила олиш;
- тадқиқот мавзусига оид рус, инглиз тилидаги материалларни ўқий олиш ва амалда қўллаш;
- интернет тармоғида энг янги илмий ютуқлар ҳақидаги маълумотларни мақсадга йўналган ҳолда қидириш ва топиш;

-касбий фаолият объекти йўналишига мос янги илмий натижалар, илмий адабиётлар ёки илмий-тадқиқот лойиҳаларини ўрганиш;

-тил ва адабиёт ўқитишнинг самарали методларига оид хорижий давлатлардаги илмий тўпламлар, илмий-тадқиқотларни ўрганиш;

-маълумотларни жамлаш, қайта тайёрлаш, мавзу бўйича илмий маълумотларни тизимли таҳлил қилиш;

-илмий-тадқиқот натижалари ва ишланмаларини татбиқ этиш **қобилиятларига эга бўлиши керак.**

Маънавий-маърифий фаолиятида:

- маънавий-маърифий ишларни режалаштира олиш, уни ташкил этиш методикасини эгаллаш, ўқувчилар онгига миллий ғоя ва миллий ғуурни сингдириш;

- ўқувчиларда мағкуравий ва ахборот хуружларига, ҳозирги даврдаги энг глобал муаммо – оммавий маданиятга қарши иммунитетни юзага келтириш метод ва технологияларини билиш;

- глобаллашув шароитида кечеётган жараёнларда миллий тил ва адабиётнинг ўрни ва таъсири ҳақида тушунтириш ишларини олиб бориш;

- маҳаллаларда маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича сухбатлар ўтказиш;

- миллий урф-одат ва маросимларни ўтказишида, умуминсоний қадриятлар, меҳр оқибат, бағрикенглик, ватанпарварлик, садоқат каби юксак инсоний фазилатларни очиб бериш **қобилиятига эга бўлиши керак.**

3. 5112400- Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналиши ўқув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар

5112400- Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналиши ўқув режаси ва фан дастурлари умумий ўрта таълим мактаблари ва ўрта маҳсус таълими билан узлуксизлик ва узвийлик таъминланишини инобатга олган ҳолда ишлаб чиқилиши ва талабаларнинг қуидаги мажбурий фанлар блокларини ўзлаштиришини назарда тутиши зарур:

гуманитар ва табиий-илмий фанлар;

умумкасбий фанлар;

ихтисослик фанлари;

қўшимча фанлар.

Касб фаолияти кўникмаларини эгаллаш учун малака амалиётлари ўтилиш назарда тутилиши шарт.

Ўқув режалар мажбурий ўқув фанлари билан бир қаторда, талабалар танлаган фанларни ҳам ўз ичига олши шарт.

Бакалавриат таълим йўналиши ўқув режаси ва фанлар дастурларини ўзлаштиришида талабаларнинг ўқув фанларига оид бир қанча масалалар ва муаммолар бўйича мустақил билим олиши назарда тутилиш лозим.

Ўқув режага киритиладиган ихтисосликка оид фанларнинг амалий машғулотлар ва лаборатория ишлари олий таълим муассасасида ўтказилади.

Назария ва амалиёт яхлитлигини таъминлаш учун талабаларнинг малакавий амалиётлари ўзга тилли умумий ўрта таълим мактаблари ва академик лицейларида ўтказилади.

Бакалавриат таълим йўналиши ўкув режасига мувофиқ равишда якуний давлат аттестацияси билан тугалланиши шарт.

3.1. Ўкув режа фанлари блоклари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар

Гуманитар ва табиий-илмий фанлар блоки бўйича:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги томонидан тасдикланадиган олий таълимнинг бакалавриат таълим йўналишлари ўкув режаларидағи гуманитар ва табиий-илмий фанлар блокига қўйиладиган умумий талаблар асосида белгиланади;

Табиий-илмий фанлар бўйича:

умумий ўрта таълим мактаблари ва ўрта маҳсус таълими билан узвийлик ҳамда узлуксизликни инобатга олган ҳолда билишнинг математик дастурлаш усуллари ва жараёнларни моделлаштириш тамойиллари, информатика ҳамда ахборот тўплаш, уларни қайта ишлаш ва узатиш усулларининг жамиятдаги ўрни ва аҳамияти ҳақида олий даражадаги тасаввурларни шакллантириши;

экологиянинг тадқиқот методлари, экосистемалар ва уларнинг классификацияси, Ўзбекистонда атмосфера, гидросфера ва литосферадаги экологик муаммолар, Ўзбекистонда тарқалган экосистемалар ҳақида маълумот бериш;

тил ўрганиш, тил ўрганишнинг илмий асослари, миллатлараро коммуникация масалаларига эътибор қаратиш;

тарбия жараёнида турли ёшдаги болалар ва ўсмирлар организмининг ўзига хос хусусиятларини эътиборга олиш, зарарли одатлар, гиёхвандликнинг олдини олиш, ёшларнинг оиласиёт ҳаётга тайёрлашнинг тиббий-гигиеник асослари ҳақида билим, кўнікма ва малакаларини шакллантириши;

тарбия жараёнида турли ёшдаги болалар ва ўсмирлар соғлигини ҳимоя қилиш, ўрта маҳсус ва касб-хунар коллежлари шарт-шароитлари, жиҳозланиши ва ўкув юкламанинг организмга таъсирини ўрганиши;

дастурлаш ва хисоблаш техникаси ҳамда дастурий таъминот имкониятларидан фойдаланиш;

турли соҳаларда ахборот тизимлари ва уларнинг қўлланиши билан боғлиқ бўлган асосий тушунчалар;

маълумотларни қайта ишлаш алгоритмлари, ҳамда турли маълумотлар структуралари билан ишлаш алгоритмларини билиши;

турли хил ахборот тизимларида рўй берадиган асосий ахборот жараёнларини таҳлил қилиш бўйича билим, ўкув, малака ва кўнікмаларни шакллантириши;

замонавий ахборот технологиялари муҳитида ўкув жараёнини лойихалаштиришда ўқитишини индивидуаллаштириш, интенсивлаштириш ва оптималлаштиришга эришиш малакаларини шакллантириши;

ўқитишинг самарадорлиги ва натижавийлигини таъминлаш мақсадида ахборот-коммуникация технологиялари воситаларини тизимли, мантиқий кетма-кетликда қўллаш қобилиятини таркиб топтириши;

Умумкасбий фанлар блоки бўйича:

талабаларни ўзбек тилини ўқитишинг энг қулай ва замонавий методларини таълимнинг турли босқичларида қўллай олиш, ўзга тилли гурухларда ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчисининг касбий фаолиятига доир дастлабки билим ва кўникмалар шакллантириш, бўлажак ўқитувчиларга қўйиладиган касбий талаблар асосида ўзбек тили ва адабиёти фанини замон талаблари даражасида ўқитишинг самарали методлари, шакл ва усуллари ҳақида маълумотлар билан қуроллантириши;

психика, шахс, фаолият, мулоқот, билиш жараёнлари, иродавий сифатлар, ҳиссий ҳолатлар, индивидуал хусусиятларга доир билим, кўникма ва малакаларни шакллантириш;

психологиянинг моҳияти, психика ва онг тушунчалари, психик жараёнлар, психик ривожланиш ва унинг ўзига хос хусусиятлари, ёш даврлари таснифи, психик тараққиётнинг турли босқичлари учун хос психофизиологик ва психологик хусусиятлар ҳаиқдаги билимлар билан қуроллантириши;

миллий ва жаҳон педагогика фанлари тараққиёти билан таништириш ҳамда педагогик меросдан самарали фойдаланиш кўникма ва малакаларни шакллантириши;

талабаларни ўқитувчи фаолиятида касбий маҳоратнинг тутган ўрни, мазмун-моҳиятига доир назарий билимлар ҳамда педагогик фаолиятнинг турли кўринишларида ўқитувчининг муомала маданияти, оғзаки ва ёзма нутқ маданияти, ўқувчилар билан алоқа ўрнатиши ва мулоқотга кириша олиш методикасини тўлиқ ўзлаштириш малакаларини шакллантириши лозим;

ёзма ишларнинг ўзбек тили таълимидаги ўрни, ёзма ишларга қўйиладиган умумий талаблар, ёзма ишларнинг турлари, ёзма ишларни ташкил этиш малакасига эга бўлиши зарур.

тил ўрганиш жараёнининг даражалари, она тили ва ўрганилаётган тилнинг ўзаро ўхшаш ва фарқли жиҳатларининг тил ўрганиш жараёнининг самарадорлигига таъсири, тил ўрганишда эшитиб тушуниш, ўқиб тушуниш, фикрини оғзаки ва ёзма баён қилиш кўникмаларининг психолингвистик асосларини билиш, уларнинг ўзаро боғлиқ ва фарқли жиҳатларни англаш, она тили ва ўрганилаётган тилнинг ўзаро муносабатидан келиб чиқиб тил ўргатишини режалаштира олиш.

риториканинг тарихи, асосий тушунчалари ва тамойиллари, замонавий риторика, риторика ва илм-фан, риторика ва тил таълими, ўқитувчи нутқ маданияти, глобаллашув даврида таълимда риторика, шарқ ва ғарб риторикаси ҳақида билиш, танқидий тафаккур, фикрини асослаш стратегиялари, матнни риторик таҳлил қилиш кўнимасига эга бўлиш;

ўзбек диалектологиясининг ўрганилиши, ўзбек шевашунослигининг тушунчавий-терминологик аппарати, транскрипция хусусиятлари, шеваларни таснифлаш тамойиллари ва усулларихусусидаги билимларнинг берилиши;

тилшунослик фанининг бошка фанлар билан алоқаси, тилнинг пайдо бўлиши, тил ва тафаккур, тил ва маданият, тил ва жамият, тил ва нутқ муносабати, буюк аждодларимизнинг ўзбек ва жаҳон тилшунослиги ривожига қўшган ҳиссаси, уларнинг илмий мероси, она тилимизнинг халқаро миқёсдаги ўрни ва нуфузи, унинг бошка тиллар билан алоқалари, дунё тиллари таснифи, тил сатҳлари ўртасида изоморфлик каби масалалар ҳақида талабаларда кўникма ҳосил қилиши;

адабиётнинг таркибий қисмлари, адабий тур ва жанрлар тушунчаси, бадиий образ ва образлилик, сюжет, конфликт, композиция, шеър тизимлари ҳақидаги билим кўникмаларини шакллантириши;

тил тарихи масалаларига доир методлар, ўзбек тили тарихини даврлаштириш, кичик матнларни фонетик, грамматик таҳлил қилиш, эски ўзбек ёзуви алифбоси ва унинг имло қоидалари, қўлёзма матнларни ўқиш ва ёзиш малакаларини шакллантириши;

ўзбек фольклорининг тарихан шаклланган адабий, лингвистик мактаблари ва таълимотлари, мумтоз ва замонавий методлари, уларнинг муҳим хусусиятлари, ўзбек фольклорида мифологик дунёқарашиб ўрни, фольклор асарларининг ижро анъаналари, жанрлараро муносабат мезонлари ҳақидаги билимларни бериси;

рус адабиёти тарихининг назарий муаммолари, рус адабиёти дурдоналарини таҳлил қилиш, рус адабиёти намояндлари, рус адабиёти тараққиёти тамойиллари, бадиий асарларнинг ғоявий моҳияти ва бадиий хусусиятлари тўғрисида хulosалар чиқариш борасида илмий билимлар, амалий маҳорат ва кўникмаларни шакллантириши лозим;

шарқ тиллари араб ва форс тилида имло қоидалари, араб ва форс тилида сўз ясалиши, араб ва форс тилида ўзак ва у орқали сўзларни топа билиш, араб имлосидаги матнларни қийинчиликсиз мутолаа қилиб табдил қила олиш, ўзбек тили таркибидаги араб ва форс сўзларни таҳлил қила олиш кўникмаларини;

иккинчи тилни ўргатиш бўйича ғарб тил таълими тажрибасидан хабардор бўлиш, ўзбек тилини иккинчи тил сифатида ўқитишининг назарий жиҳатлари ва амалий тажрибасини ўрганиб таҳлил қила олиш, ўзбек тилини иккинчи тил сифатида ўқитища дарсни режалаштириш ва ўкувчилар билимини баҳолаш малакасига эга бўлиш;

хозирги рус тили фонетикаси, лексикологияси, морфологияси, синтаксиси ҳақида маълумотга эга бўлиш, уни хозирги ўзбек адабий тили билан қиёслаб ўқита олиш малакасига эга бўлиш;

гуманитар ва табиий-илмий фанлар билан ихтисослик фанлар ўртасида илмий ва назарий боғлиқликни таъминлаши зарур.

Ихтисослик фанлар блоки бўйича:

ўзбек ва рус тилларини қиёслай олиш, мазкур тиллар структурасидаги умумий ва хусусий жиҳатларини фарқлай олиш, мазкур билимни тил ўқитища таълим самарасини ошириш учун қўллай олиш;

хозирги ўзбек адабий тили, унинг бўлимлари-фонетика, лексикология, морфология, синтаксис каби бўлимларнинг таълим боскичлари дастур ва дарслекларида берилиши ва уларни ўқитиш методикасини тўлик ўзлаштириши;

мумтоз адабиёт тушунчаси ва унинг хусусиятлари, ўзбек адабиёти тарихининг тарақкиёт боскичлари, адабиёт тарихини ўрганишнинг методологик асослари ва уни даврлаштириш тамойиллари, ўзбек мумтоз адабиёти тарихи даврларининг ўзига хос жиҳатлари, мумтоз адабиёт жанрлари поэтикаси, аruz вазнининг умумий қонуниятлари, бадиий санъатларнинг ҳосил бўлиш йўлларини ва мумтоз шеъриятда қўлланиш усулларини таҳлил қила олиши;

бўлажак ўқитувчиларни замонавий педагогика фанининг назарий-тарихий асослари ва ўқитувчи маҳоратига доир билимилар билан қуроллантириш, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг таълим соҳасини ривожлантиришга қаратилган қарорлари асосида таълим-тарбия жараёнини оқилона ташкил этиш, педагогик меросдан самарали фойдаланиш, реал таълим амалиётида юксак педагогик маҳорат ва ўқитувчи нутқи маданиятини намоён эта олишга ўргатиш;

ўкув-тарбия жараёнини самарали бошқариш, ўкув-меъёрий ҳужжатлар билан ишлаш ҳамда таълим олганликни ташхис этиш қонунияти ва тамойиллари билан таништириши;

Ихтисослик фанларнинг дастурларини ишлаб чиқиша кадрлар буюртмачиларининг талаблари эътиборга олинади.

Қўшимча фанлар блоки бўйича:

бакалавр таълим соҳасидаги талабаларнинг бакалавриат умумкасбий ва ихтисослик фанлари бўйича қўшимча равишда чуқур билим олишга бўлган эҳтиёжини қондириши;

мехнат бозорида рақобатбардошликтин таъминлаши ҳамда таълим хизматлари соҳалари ривожини жадаллаштириши;

таълим сифатига қўйилаётган талаблар ва меҳнат бозори конъюктураси тез ўзгараётган шароитда бакалавриат таълим йўналишлари бўйича ўкув режалар ва фандастурларининг сафарбарлиги ва мослашувчан бўлишини таъминланиши;

касбий фаолият стратегияси ва тактикасини тўғри танлай олиш, касбий нуктаи назарнинг барқарорлигини таъминлаши лозим.

Танлов фанлари:

Таълим йўналиши бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиқсан ҳолда танлов фанларининг маркиби ва уларнинг мазмунига қўйилган талаблар ОТМ Илмий Кенгаши томонидан белгиланади.

3.2. Малака амалиётига қўйиладиган талаблар

Малакавий амалиётлар бакалавриат таълим дастурининг мажбурий қисми ҳисобланади. Малакавий амалиётлар ўкув-танишув, ишлаб-чиқариш, педагогик ва битириув олди амалиёт машғулотлари кўринишида бўлиб, талабаларнинг касбий-амалий тайёрланганлигига бевосита йўналтирилган бўлади. Бакалаврлар тайёрлашнинг таълим дастури – умумкасбий фанлар билан боғлиқ ўкув амалиёти ва касбий тайёргарлиги билан боғлиқ амалиётларни ўз ичига олади.

Ўқиши даврида ўкув-танишув амалиёти ўtkaziladi. Мақсад – ўқитаётган касбий фанларининг назарий билимларини амалиётга тадбиқ этиш, амалий кўникма ва

малакаларни ривожлантиришдан иборат. Амалиёт натижаси ва ҳисоботи баҳолаш мезонлари асосида баҳоланади.

Фольклор амалиётида:

талабалар билан экспедиция уюштирилаётган худуд ахолиси орасида ёзиб олинган халқ оғзаки ижоди материаллари юзасидан танишув сұхбати үтказилади, респондентлар билан материал ёзиб олиш жараёнида амал қилинадиган муомала этикасини үрганилади. Материал ёзиб олиш техникаси билан танишилади ва маҳаллий ахолидан халқ оғзаки ижоди намуналари ёзиб олинади. Ёзиб олинган намуналар киёсланади. Тұпланған материаллар тартиблаштириледи, окқа күчириледи, ҳисобот учун маълумот тайёрланади. Бундан ташқари, талабалар ахолидан маҳаллий худудда үтказиладиган маросимлар рүйхатини аникланыради, маросимларни үтказиш тартибини изохлайди. Ахолидан эпик асар намуналарини, респондентлардан мазкур асарларни үрганиш тарихини ёзиб олади.

Диалектологик амалиётта:

талабаларга амалиёттинг мақсад ва вазифалари ҳақида маълумот берилади. Амалиётта бориладиган худуд аникланади. Талабаларга шеваларни үрганиш бүйіча йүрікнома тақдим этилиб, үрганилиши режалаштирилген худуд шевасининг хусусиятлари ҳақида маълумот берилади. Худуд шеваси вакиллари билан гурұх талабаларининг мұлоқоти уюштириледи. Мұлоқот нутқи ёзиб олинади ва түпланиб, транскрипция қилинади.

Материаллар таснифланиб, алоҳида дафтарларга ёзилади ва улар амалиёт раҳбарларига топширилади.

Педагогик амалиёт алоҳида ишлаб чиқылған амалиёт дастурлари асосида таянч умумий үрта таълим, үрта маҳсус ва касб-хунар таълими муассасаларида үтказилади. Педагогик амалиёт талабанинг аудиторияда олган билимларини педагогик жараёнда синааб күриш, дастлабки малака ва күнікма ҳосил қилиш ҳамда пировард натижада кадрнинг компонентлигини шакллантиришга хизмат қиласы.

Педагогик амалиётта масъул кафедралар ва педагогик амалиёт бүлими ҳамда факультет үқув методик комиссиялари ташкилотчилегида ҳисобот конференцияси ёки тақдимот шаклида якун ясалади.

Амалиётни үтказиш мұддатлари үқув режаси билан аникланади.. амалиёт тұғагандан сұнг талабалар амалиёт давридаги фаолияти ҳақида амалиёт үқитувчилари-рахбарлари ва қабул қылувчи ташкилот вакилларидан таркиб топған комиссия олдида ҳисобот берішади. Баҳолаш мезонлари үқув дастурида белгиланади.

Талабанинг илмий-тадқиқот иши амалиёттинг бир бұлғаны ташкил қилиши мүмкін. Илмий-тадқиқот иши битирувчиларда касбий компетенцияларни шакллантириш ва мустаҳкамлашға күмаклашади. У бититувчини 8-семестрда кафедранинг илмий ишида албатта иштирок этишини, курс ишларини касбий (ихтисослық) блокнинг базавий фанлари мавзуси бүйіча илмий ишда иштирок этишинива битиув малакавий ишини кафедранингилмий мавзуси бүйіча бажарылишини назарда тутади.

Талабалар илмий-тадқиқот ишининг ташкил қилиниши күйидагилар билан таъминланиши керак:

-курс ишларининг ҳар йили янгиланадиган мавзулари ҳакида ўқиётганларни ўз вақтида хабардор килиш;

-мутахассис чикарувчи факультет (кафедра)нинг илмий мавзуси бўйича илмий-тадқиқот иши учун лабораторияларда ўқиётганларни иш жойи билан таъминлаш;

олий таълим муассасининг ахборот ресурс марказида мустақил илмий-тадқиқот олиб бориш имкониятини тақдим этиш;

-талабалар илмий жамиятининг конференцияларини ташкил этиш;

-талабалар илмий конференцияси ғолибларига мамлакатнинг бошқа олий ўкув юртларига маъruzалар билан чиқиш имкониятларини тақдим этиш.

3.3. 5112400- Ўзга тили гурӯҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналиши ўкув режасидаги юклама ҳажми

Барча турдаги аудитория ва аудиториядан ташқари ўкув ишларини ўз ичига олган ўкув юкламасининг энг юқори ҳажми ҳафтасига 54 соат қилиб белгиланади. Ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда (кундузги) ўқиш шакли учун аудитория машғулотларининг энг юқори ҳажми ҳафтасига 30 соатгача қилиб белгиланиши мумкин.

Кундузги ўқиш шакли учун аудитория машғулотларининг энг юқори ҳажми ҳафтасига 30 соатгача қилиб белгиланиши лозим.

Ўқитишининг меъёрий муддати тўрт йил бўлгани ҳолда ўкув жараёни 204 ҳафта давом этиши зарур.

Ўкув даврининг умумий ҳажми қуйидагича тақсимланади:

назарий ва амалий таълим 59,8 %;

аттестациялар 7,8 %;

таътил 15,2 %;

малакавий амалиёти 14,7 %;

битирув малакавий иши 2,4 %.

Ўкув йилида таътил даврининг умумий ҳажми 6 - 10 ҳафта қилиб белгиланади.

Назарий таълим ҳажми фанлар блоклари бўйича қуйидагича тақсимланади:

гуманитар ва табиий-илмий фанлар 24,5 %;

умумкасбий фанлар 40,2 %;

ихтисослик фанлари 29,6 %;

қўшимча фанлар 5,7 %.

5112400-Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналиши бўйича таълим дастурининг тузилиши

T/p	Ўқув фанлари, блоклар ва фаолият турларининг номлари	Умумий юклама ҳажми, соатларда
1.00	Гуманитар ва табиий-илмий фанлар	1700
1.01	Ўзбекистон тарихи	94
1.02	Ўзбекистонни ривожлантириш стратегияси. Фуқаролик жамияти	98
1.03	Фалсафа	132
1.04	Диншунослик	58
1.05	Ўзбек (рус) тили	152
1.06	Шарқ тиллари	380
1.07	Умумий психология	180
1.08	Умумий педагогика	170
1.09	Филологлар учун математика	58
1.10	Жисмоний тарбия ва гигиена	58
	Танлов фанлари	320
2.00	Умумкасбий фанлар	2242
2.01	Тил ўрганишнинг психолингвистик асослари ва маданиятлараро коммуникация	378
2.02	Ўзбек ва рус тилларнинг амалий грамматикаси	260
2.03	Мутола маданияти ва ифодали ўқиш	130
2.04	Тилшунослик асослари	180
2.05	Интеграллашган инглиз тили	380
2.06	Жаҳон адабиёти (қиёсий аспект)	170
2.07	Стилистика (қиёсий аспект)	318
2.08	Танлов фанлари	426
3.00	Ихтисослик фанлари	2374
3.01	Ўзбек тилини иккинчи тил сифатида ўқитиш методикаси	380
3.02	Таржима назарияси ва амалиёти	132
3.03	Хозирги ўзбек адабий тили	566
3.04	Ўзбек адабиёти	520
3.05	Социолингвистика ва дискурс	264
3.06	Лингвомаданиятшунослик	180
	Танлов фанлари	332
4.00	Қўшимча фанлар	326
	Жами	6642
	Малакавий амалиёт	1296
	Битириув малакавий иши	324
	Аттестациялар	1080
	Жами	2700
	ҲАММАСИ	9342

Библиографик маълумотлар

УДК: 002: 651. 1/17

OKC 01.040.01

Гурӯҳ Т 55

Таянч сўзлар:

Давлат таълим стандартлари, малака талаблари, ўкув режа, компетенция, модуль, касбий фаолият турлари, амалиёт обьекти, кадрлар сифати, касбий фаолият тури, таълим йўналиши, касбий фаолият обьекти, бакалавриатнинг асосий ўкув режа ва фан дастури (бакалавриат дастури), профиль, ўқиб-ўрганиш натижалари, ўкув цикли; ўзбек тилини ўқитиш методикаси, ҳозирги ўзбек тили, нутқ, меъёр, ўзбек тили тарихи, араб ва форс алифбоси, диалектология, фольклор, ўзбек адабиёти тарихи, янги ўзбек адабиёти, ҳозирги замон рус адабиёти, адабий жараён, тил ўрганиш, тил ўрганишнинг психолингвистик асослари, юклама, юклама ҳажми.

**Ишлаб чиқувчилар, келишилган асосий кадрлар истеъмолчилари
ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН:**

**Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили
университети**

Ректор **Ш.С.Сирожиддинов**

M.Y.

2019 йил «25» 07

КЕЛИШИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси

**Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги хузуридаги
Олий таълимни ривожлантириш тадқиқотлари ва
илгор технологияларни татбиқ этиш маркази**

Директор **З. Хакимов**

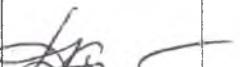
M.Y.

2019 йил «29» 07

5112400- Ўзга тили гурӯҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналиши бўйича
малака талаблари ва ўқув режасини ишлаб чиқувчи

Ишчи гурӯҳ таркиби

т/р	Ишчи гурӯҳ раиси ва аъзоларининг Ф.И.Ш.	Лавозими, илмий даражаси ва унвони, иш жойи	Имзо
Раис			
1	Л.Раупова	Ўзбек тили ва адабиёти факультети декани, филология фанлари доктори	
Аъзолари:			
2	К.Досанов	Ўзбек тили ва адабиёти факультети ўқув ишлиари бўйича декан ўринбосари, ишчи гурӯҳ раиси ўринбосари	
3	М.Абдуллаева	Ўзбек тилини ўқитиш методикаси кафедраси мудири, доцент, филология фанлари номзоди	
5	С.Мухамедова	Ахборот ва замонавий педагогик технологиялар кафедраси мудири, филология фанлари доктори, профессор	

Ўқув ишилари бўйича проректор

И.Азимов

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

**бакалавриат таълим йўналишлари учун янгидан яратиладиган малака талабларига
киритиладиган кадрлар истеъмолчиларининг таълим йуналиши битирувчилари
касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака талаблари (касбий
компетентлик талаблари)**

т/р	Вазирлик (идора)нинг ташкилот (корхона)лари учун кадр тайёрлананаётган бакалавриат таълим йўналиши		Вазирлик (идора)нинг таълим йўналиши битирувчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака талаблари (касбий компетентлик талаблари)
	Шифри	номи	
1.	5112400	Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили	Битирувчи қўйидаги касбий компетенция ва қобилиятларга эга бўлиши керак: -“Бола хукукларининг кафолатлари тўғрисида”ги Қонунини; Ўзбекистон Республикаси Президентининг, Вазирлар Маҳкамасининг таълим тизимини такомиллаштиришга оид Қарор ва фармойишларини ҳамда давлат таълим стандартларини мукаммал билиш; - ўқитадиган ўқув предмети бўйича дарсни ташкил этиш методикасини, педагогик ва касбий мулоқот назарияси ва амалиётини, ёш психологияси ва физиологиясини тўлиқ ўзлаштириш; - хорижий тиллардан бирининг бошлангич босқичини ва ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш; - Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили фани бўйича ўқувчиларга давлат таълим стандартлари ва ўқув дастурларига асосланган назарий ва амалий ўқув машғулотларини олиб боришни таъминлаш; - ўқувчиларнинг давоматини назорат қилиш, ўзлаштиришини рейтинг Низоми асосида объектив баҳолашни таъминлаш; - ўқувчиларни фанлар бўйича олимпиадаларга, турли мусобақаларга, илмий конференция ва фестивалларга тайёрлаш, очик дарслар ташкил қилиш, фан тўгараклари ишларига раҳбарлик қилиш; - ўзбек тили ва адабиёт фанини ўқитишида намунавий инновацион технологик жараёнларни ишлаб чикиш ва уларни кўллаш; - ўзбек тили ва адабиётига оид назарий билимларини мунтазам такомиллаштириб бориш, она тили ва адабиёт фанларининг долзарб масалаларини илғай олиш, ўқитувчилик фаолиятида қўллай билиш ва ўқувчиларга етказа олиш; - Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили тарихи, таълимоти ва назариялари, йирик намояндайлари, тилшунослик ва адабиётшуносликнинг фан соҳаси сифатида шаклланиши, ушбу соҳадаги турли мактаблар.

		олимларнинг концепция ва илмий ёндашувларини билиш; -тилишунослик ва адабиётшуносликдаги тизимли ёндашув усулларини таҳлил жараёнига татбиқ этиш; - она тили ва адабиёт фанини ўқитишида машғулотларда мавзууни ўқувчилар ёш хусусиятидан келиб чиқиб ўтиш усуллари борасида илмий билимлар, амалий маҳорат ва кўникмаларни эгаллаш; - бадиий асарни, адабий ва бошқа матнларни лисоний таҳлил этиш ҳамда унинг методларини дарс давомида қўллай олиш; - илмий-тадқиқот институтлари ва илмий марказларда ўзбек тили, ўзбек адабиёти ҳамда бу фанларни умумтаълим мактабларида ўқитиши методикасига оид мавзуларда тадқиқот ишларини олиб бориш; -интернет тармогидаги Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили фанининг энг янги илмий ютуқлари ҳақидаги маълумотлар билан мунтазам танишиб бориш, фанга оид илмий тўпламлар, маҳаллий ва чет эл илмий-тадқиқот ютуқларини ўрганиш; - дарс машғулотларида Ўзбекистон ва жаҳон тарихига оид манбалардан илмий, маънавий-маърифий соҳада фойдаланишини ташкиллаштириш; - ўкув машғулотларида ўқувчиларда умуминсоний қадриятларга содиқлик, меҳр-муруват, бағрикенглик, ватанпарварлик, садоқат каби юксак инсоний фазилатларни шакллантиришга эътибор қаратиш; - Ўзбекистон ва жаҳон ҳамжамиятида юз берадиган ижтимоий-сиёсий воқелик ҳақида яхлит тасаввурга эга бўлиш, улардан ҳаёт ва касбий фаолиятда замонавий илмий асосларда фойдалана олиш; - атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва меҳнат ҳавфисизлиги талабларига мос ҳолатда ўкув жараёнини ташкил этишда иштирок этиш.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта
маҳсус таълим вазирлиги ҳузуридаги
Олий таълимни ривожлантириш
тадқиқотлари ва илғор технологияларни
татбиқ этиш маркази директори

З.Хакимов

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2017 йил 20 апрелдаги ПҚ-2909-сон Қарори билан тасдиқланган “2017-2021 йилларда Олий таълим тизимини комплекс ривожлантириш чора-тадбирлар Даствури ижросини таъминлаш бўйича Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Даствури”нинг III-кисмида ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2909-, 2017 йил 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3151- ҳамда 2018 йил 5 июндаги “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3775-сонли қарорларида ва ҳар бир таянч ОТМ учун Ҳукумат томонидан чиқарилган Фармон ва қарорларида белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш мақсадида 5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили бакалавриат таълим ўналиши малака талабларини турдош олий таълим муассасалари билан

КЕЛИШУВ БАЁННОМАСИ

Тошкент ш.

29 07 2019 й.

Қатнашдилар: Қ.Шарипов – Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирининг биринчи ўринбосари, Ш.Шерматов – Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазири, ЖизДПИ ўқув ишлари бўйича проректори, НавДПИ ректори, КўқДПИ ўқув ишлари бўйича проректори, НуқДПИ ўқув ишлари бўйича проректори, БухДУ ўқув ишлари бўйича проректори, ГулДУ ўқув ишлари бўйича проректори, СамДУ ўқув ишлари бўйича проректори, ТерДУ ўқув ишлари бўйича проректори, ҚаршиДУ ўқув ишлари бўйича проректори, УргДУ ўқув ишлари бўйича проректори, ФарДУ ўқув ишлари бўйича проректори, ҚҚДУ ўқув ишлари бўйича проректори, АнДДУ ўқув ишлари бўйича проректори, Б.Абдушукуров – Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети Ўзбек филологияси факультети декани, А.Сайфуллаев - Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети Таржима назарияси ва амалиёти факультети декани, Л.Раупова - Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети Ўзбек тили ва адабиёти факультети декани ва таклиф этилганлар

КУН ТАРТИБИ:

- Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетида Ижодий ишчи гурухлар томонидан тайёрланган Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2909-, 2017 йил 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3151- ҳамда 2018 йил 5 июндаги “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга

оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3775-сонли қарорларида ва ҳар бир таянч ОТМ учун Ҳукумат томонидан чиқарилган Фармон ва қарорлар асосида 5111200 – Ўзбек тили ва адабиёти, 5111300-Она тили ва адабиёти (ўзга тилли гурухларда ўзбек тили, 51201100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили), 5120900 – Ўзбек-инглиз таржима назарияси ва амалиёти таълим йўналишлари малака талаблари муҳокамаси.

Сўзга чиқди: Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетининг ўқув ишлари бўйича проректори И.Азимов ўз маъruzасида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 13 майда ПҚ-4797-сонли “Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетини ташкил этиш тўғрисида”ги Фармони ҳамда Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2909-, 2017 йил 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3151- ҳамда 2018 йил 5 июндаги “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3775-сонли қарорларида ўзбек тили ва адабиёти мутахассислари олдига жуда катта масъулиятли вазифалар қўйилганлигини таъкидлади. Жумладан, ўзбек тили ва адабиётини, унинг ўзига хос хусусиятлари, илмий-назарий, фалсафий-эстетик асосларини, замонавий таълим технологияларини чуқур ўзлаштирган, давр талабларига жавоб берадиган юксак малакали илмий ва педагог кадрлар тайёрлаш, талаба ёшларни, ўзбек тили ва адабиётининг бой имкониятларидан фойдаланган ҳолда, Ватанга муҳаббат ва садоқат, умумбашарий қадриятларга ҳурмат руҳида, кенг дунёқарашибга эга бўлган ва мустақил фикрлайдиган, маънавий етук инсонлар этиб тарбиялаш, умумий ўрта таълим мактаблари ва академик лицейлари, олий таълим муассасаларида ўзбек тили ва адабиёти фанини ўқитишнинг янги ва самарали методлари бўйича илмий изланишлар олиб бориш, илгор педагогик технологияларни кенг жорий этиш вазифалари университетининг устувор йўналиши сифатида белгилангани, шунинг учун ҳам ушбу вазифаларни ўз вақтида самарали ҳал этиш мақсадида таълим йўналишлари малака талабларини қайта ишлаб чиқиш зарурияти түғилганини айтиб ўтди ҳамда университет ректори томонидан тузилган ишчи гуруҳ томонидан таълим йўналиши малака талаблари Фармон ва қарорларда белгиланганд вазифалар мазмун-моҳияти чуқур сингдирилган ҳолда қайта ишлаб чиқилгани ҳақида ахборот берди. Мажлис иштирокчиларидан мазкур малака талабларини муҳокама қилиш ҳамда фикр-мулоҳазалар, таклифлар билдиришни сўради.

Эшитилди: Р.Ярқулов – университет ўқув бўлими томонидан таълим йўналишлари бўйича мутахассисларни жалб қилган ҳолда Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2909-, 2017 йил 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3151- ҳамда 2018 йил 5 июндаги “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3775-сонли қарорларида белгиланганд вазифаларга асосан бакалавриат таълим йўналишлари малака талаблари лойиҳалари ишлаб чиқилди. 5111200 – Ўзбек тили ва адабиёти, 5111300-Она тили ва адабиёти (ўзга тилли гурухларда ўзбек тили, 51201100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили), 5120900 – Ўзбек-инглиз таржима назарияси

ва амалиёти таълим йўналишлари бўйича малака талабларини ишлаб чиқувчи Ишчи гурух куйидаги таркибда фаолият юритди:

Ш.С.Сирожиддинов – Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ректори, Ишчи гурух раиси;

И.Азимов – ўқув ишлари бўйича проректор – раис ўринбосари;

Б.Абдушукуров – Ўзбек филологияси факультети декани;

Л. Раупова – Ўзбек тили ва адабиёти факультети декани;

А.Сайфуллаев – Таржима назарияси ва амалиёти факультети декани.

Кун тартибидаги мазкур масала бўйича йиғилишда билдирилган фикр-мулоҳазалар ва таклифлар асосида

ҚАРОР ҚИЛИНДИ:

1. Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетида Ишчи гурухлар томонидан тайёрланган 5111200 – Ўзбек тили ва адабиёти, 5111300-Она тили ва адабиёти (ўзга тилли гурухларда ўзбек тили, 51201100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили), 5120900 – Ўзбек-инглиз таржима назарияси ва амалиёти таълим йўналишлари малака талабларини ишлаб чиқишида Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2909-, 2017 йил 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармокларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3151- ҳамда 2018 йил 5 июндаги “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича кўшимча чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3775-сонли карорларида белгилangan вазифалар ва олий таълим соҳасини тартибга солувчи бошка норматив-хуқукий хужжатларга ҳамда халқаро тажрибаларга мувофик ишлаб чиқилганлиги, асосий кадрлар истеъмолчилари бўлган Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги ҳамда Халқ таълими вазирлигидан экспертизадан ўтказилганлиги инобатга олинсин.

2. Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетида мавжуд 5111200 – Ўзбек тили ва адабиёти, 5111300-Она тили ва адабиёти (ўзга тилли гурухларда ўзбек тили, 51201100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили), 5120900 – Ўзбек-инглиз таржима назарияси ва амалиёти таълим йўналишлари малака талабларини тайёрлашда турдош ОТМлар томонидан билдирилган камчилик ва таклифлар инобатга олингани таъкидлансин.

3. Мазкур малака талабларини ўрнатилган тартибда тасдиқлатиш учун Вазирлик ҳузуридаги Олий ва ўрта маҳсус, касб-хунар таълимини ривожлантириш марказига топширилсин.

Мажлис раиси

Котиб

Ш. Сирожиддинов

Н. Чиников

**5112400- Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим
йўналиши учун тайёрланган малака талабларига**

ТАҚРИЗ

Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрлашга қаратилган мазкур малака талаблари 5112400- Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили таълим йўналиши бўйича олий маълумотли бакалаврлар тайёрлаш ўқув режа ва фан дастурларининг ўзлаштирилишини амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги барча олий таълим муассасалари учун талаблар мажмууни ифодалайди. Унда мазкур таълим йўналишининг умумий тавсифи ва таснифи тақдим этилган: бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари ва обьектлари ҳамда бакалавр касбий фаолиятининг турлари, касбий мослашув ҳамда таълимни давом эттириш имкониятлари аниқ ва тўғри кўрсатиб берилган.

5112400- Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили таълим йўналиши бўйича бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар, бакалавр таълим дастурини ўзлаштириш натижасида касбий тайёргарликнинг асосий турлари ва ихтисослигига мос касбий вазифалар қўйилган. Педагогик, илмий-тадқиқот ҳамда маънавий-маърифий, ташкилий-бошқарув фаолиятидаги вазифалари, бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар аниқ белгиланган.

5112400- Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналишининг ўқув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талабларда бакалариат таълим йўналиши ўқув режаси ва фанлар дастурлари умумий ўрта таълим мактаблари, ўрта маҳсус таълими билан узлуксизлик ва узвийлик таъминланишини инобатга олган ҳолда ишлаб чиқилган ва унда талабаларнинг қуйидаги мажбурий – гуманитар ва табиий-илмий; умумкасбий; ихтисослик; қўшимча фанлар блокларини ўзлаштириши назарда тутилган. Ҳар бир фан блоки бўйича белгиланган талабларнинг мазмун-моҳияти, уларнинг ўзаро боғлиқлиги, меҳнат бозори учун рақобатбардош кадр тайёрлашдаги аҳамияти кўрсатилган. Касбий фаолиятининг обьектлари – ўзбек тили, ўзбек адабиёти, ўзбек тили ва адабиёти таълими жараёнлари; ўқитишининг педагогик технологиялари ва методлари; таълимнинг назарий масалалари; тил ўқитиши методикаси; лойиҳалаштириш асосида ўқув жараёнини бошқариш технологиялари, маъруза, амалий ва лаборатория машғулотларини лойиҳалаштириш ва ташкил этиш жараёни, шахсий ва касбий ахборот майдонини шакллантириш жараёни, мактабдан ташқари таълим муассасалари таълим-тарбия жараёни; таълим соҳасидаги муаммолар ва уларнинг ечимларини топишни ташкил этиш жараёни; таълимни бошқариш ва педагогик жараённи ташкил этишининг тўғри белгилаб олинганлиги бу йўналишда етук мутахассислар тайёрлашга яхши имкониятлар беради.

Фанлар блоки ва уларнинг мазмуни бакалавр билим, малака ва қўникмаларига қўйиладиган талаблар асосида фанларни тўғри танлаб қўйиш

имкониятини яратган. Таълим сифатига кўйилаётган талаблар ва меҳнат бозори конъюнктураси тез ўзгараётган шароитда бакалавриат таълим йўналишлари бўйича ўқув режалар ва фанлар дастурларининг мослашувчанлиги таъминланиши лозимлиги бу ҳужжатнинг қимматини оширади.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган бакалавриат таълим йўналишида ўқитилиши назарда тутилган фанларнинг мазмуни бакалавр қандай тасаввурга эга бўлиши; нималарни билиши ва қай даражада малака ҳосил қилиши ва кўникмаларга эга бўлиши кераклиги ҳақида аниқ тасаввур беради.

5112400- Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналиши ўқув режасидаги умумий юклама ҳажмининг таксимоти ҳам назарий таълим ва амалиётни уйғунликда олиб боришга мос қилиб тақсимланган.

5112400- Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналиши учун тайёрланган ушбу малака талабларидаги бакалаврларнинг тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қўйиладиган талаблар бугунги куннинг мутахассиси - яхши билим ва малакага эга етук педагог, илмий ходим ва ташкилотчи-бошқарувчини етиштиришни кўзда тутганлигини алоҳида эътироф этамиз ва уни амалиётга татбиқ этиш мумкинлигини ҳисобга олган ҳолда тасдиқлашга тавсия этамиз.

Фотима Толнирова

Халқ таълими вазирлиги Республика Таълим маркази Филология бўлими
ўзбек тили фани методисти

**5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили таълим йўналиши учун
тайёрланган малака талабларига
ТАҚРИЗ**

Бугунги кунда мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг миқёсдаги ижтимоий-иқтисодий, маънавий соҳадаги ислоҳотлар таълим тизими соҳаси олдига ҳам янгича талабларни қўймоқда. Бунда таълимнинг сифат ва самарадорлигини ошириш мақсадида муаян мақсадлар белгиланган ҳолда ўкув-меърий ҳужжатлар ҳам қайта таҳrir қилиниб, такомиллаштирилмоқда. Республикадаги олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуасини ўзида ифодалаган Олий таълимнинг ушбу малака талабларида 5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналишининг умумий таснифи, мазкур таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар ва бакалавриат таълим йўналиши ўкув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар кўрсатилган.

Мазкур малака талаблари Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2909-, 2017 йил 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармокларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3151- ҳамда 2018 йил 5 июндаги “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3775-сонли қарорларида белгиланган вазифалар қамраб олингани ҳолда ишлаб чиқилган. Юқори малакали, рақобатбардош педагог кадрлар тайёрлашни инобатга олган ҳолда, таълим йўналиши учун зарур бўлган янги фанлар киритилган. Унда бакалавриат таълим йўналишларининг касбий фаолиятининг соҳалари ва объектлари ҳамда бакалавр касбий фаолиятининг турлари, касбий мослашув имкониятлари кўрсатилган.

Соҳа бўйича бакалавр эгаллаши лозим бўлган малакавий компетенциялар, касбий компетенциялар изоҳланган. Умумий ўрта таълим мактаблари, академик лицейлар, хориждаги ўзбек тили ва адабиёти марказларида педагогик фаолият олиб бориш учун педагогик, илмий-тадкиқот, маънавий-маърифий фаолиятида, ташкилий-бошқарув фаолиятида эгалланиши зарур бўлган касбий компетенциялар асослаб берилган. Айниқса, умумий ўрта таълим мактаблари ва академик лицейларининг рус гурухларида педагогик фаолият олиб бориш учун қўйилган талаблар замонавий педагог эгаллаши зарур бўлган энг зарур сифатларни ўзида жамлаган. Зеро, малака талабларида кўрсатилганидек, педагог яхши билимга эга бўлиши билан бирга, ўкув фанларини ўқитиш методикасини эгаллаган бўлиши, замонавий информацион ва педагогик технологиялардан фойдаланиб ностандарт ўкув машғулотларини ишлаб чиқиш ва ўтказиш қобилиятига эга бўлиши, мустақил таълим ва ижодий ёндашув натижасида ўқитилаётган фан ҳамда педагогик фаолият соҳасидаги методлар, воситалар

ва шакллар жабҳаларида ўз-ўзини мукаммал такомиллаштириб бориш кобилиятига эга бўлиши, электрон ўқув-методик мажмуаларни ишлаб чиқиш кобилиятига эга бўлиши, хорижий тилларни мукаммал эгаллаши керак.

Фанлар блоки ва уларнинг мазмуни бакалавр эгаллаши лозим бўлган билим, малака ва кўнимкамаларни шакллантириш, фанларни тўғри танлаб қўйиш имкониятини яратган. Таълим сифатига қўйилаётган талаблар рақобатбардош кадрлар етиштиришга қаратилган. Мехнат бозори конъюнктураси тез ўзгараётган шароитда бакалавриат таълим йўналишлари бўйича ўқув режалар ва фанлар дастурларининг мослашувчанлиги таъминланган.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган бакалавриат таълим йўналишида ўқитилиши назарда тутилган фанларнинг мазмуни бакалавр нималарни билиши, қай даражада малака ҳосил қилиши ва қайси кўнимкамаларга эга бўлиши кераклиги ҳақида аниқ тасаввур беради.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган бакалавриат таълим йўналишида ўқитилиши назарда тутилаётган фанларнинг малака талаб нуктаи назаридан тақдим этилаётган мазмуни ва йўналиш ўқув режасидаги умумий юклама ҳажми тақсимотнинг назарий таълим ва амалиётни уйғунликда олиб боришга мазкур таълим йўналишида яхши ихтисосликлар тайёрлашда муҳим рол ўйнайди.

5112400- Ўзга тилли гуруҳларда ўзбек тили таълим йўналиши учун тайёрланган ушбу малака талабларидағи бакалаврларнинг тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қўйиладиган талаблар бугунги куннинг мутахассиси - яхши билим ва малакага, кенг дунёқарашга эга етук педагог, илмий ходим ва ташкилотчи-бошқарувчини етиштиришни кўзда тутганлигини алоҳида эътироф этамиз ва уни амалиётга татбиқ этиш мумкинлигини ҳисобга олган ҳолда тасдиқлашга тавсия этамиз.

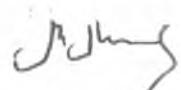

Саодат Адилова

Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети “Ўзбек, қозоқ тили ва адабиёти” кафедраси доценти, педагогика фанлари номзоди, доцент

S. Adilova

**5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили таълим йўналиши учун
тайёрланган малака талаблариға
ТАҚРИЗ**

Ўзбекистон Республикаси худудидаги олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуасини ўзида ифодалаган Олий таълимнинг ушбу малака талабларида 5112400 - Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналишининг умумий таснифи, мазкур таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар ва бакалавриат таълим йўналиши ўкув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар тақдим этилган.

Малака талаблари 2018 йил 5 июнда Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг камровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чораг тадбирлар тўғрисида”ги қарорида белгиланган вазифалар қамраб олингани ҳолда ишлаб чиқилган. Юқори малакали, рақобатбардош педагог кадрлари тайёрлашни инобатга олган ҳолда, таълим йўналиши учун зарур бўлган янги фанлар киритилган, маъruzалар камайтирилиб, амалий машғулотлар, ўкув амалиётлари кўпайтирилган.

Унда бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари ва обьектлари ҳамда бакалавр касбий фаолиятининг турлари, касбий мослашув имкониятлари кўрсатилган.

Соҳа бўйича бакалавр эгаллаши лозим бўлган малакавий компетенциялар ва касбий компетенциялар изоҳланган. Умумий ўрта таълим мактаблари, академик лицейлар, хориждаги ўзбек тили ва адабиёти марказларида педагогик фаолият олиб бориш учун педагогик, илмий тадқиқот, маънавий-маърифий, ташкилий-бошқарув фаолиятида эгалланиши зарур бўлган касбий компетенциялар асослаб берилган.

Хусусан, умумий ўрта таълим мактаблари ва академик лицейларда педагогик фаолият олиб бориш учун қўйилган талаблар замонавий педагогик эгаллаши зарур бўлган энг зарур сифатларни ўзида жамлаган. Зеро, малака талабларида кўрсатилганидек, педагог яхши билимга эга бўлиши билан бирга, ўкув фанларини ўқитиш методикасини эгаллаган бўлиши, замонавий информацион ва педагогик технологиялардан фойдаланиб, ностандарт ўкув машғулотларини ишлаб чиқиш ва ўтказиш қобилиятига эга бўлиши, мустақил таълим ва ижодий ёндашув натижасида ўқитилаётган фан ҳамда педагогик фаолият соҳасидаги методлар, воситалар ва шаклларни ишлаб чиқишида ўз-ўзини мукаммал такомиллаштириб бориш қобилиятига эга бўлиши, электрон ўкув-методик мажмуаларни ишлаб чиқиш қобилиятига эга бўлиши керак.

Фанлар блоки ва уларнинг мазмуни бакалавр эгаллаши лозим бўлган билим, малака ва кўникмаларни шакллантириш, фанларни тўғри танлаб қўйиш имкониятини яратган. Таълим сифатига қўйилаётган талаблар рақобатбардош кадрлар етиштиришга қаратилган. Мехнат бозори

конъюнктураси тез ўзгараётган шароитда бакалавриат таълим йўналишлари бўйича ўқув режалар ва фанлар дастурларининг мослашувчанлиги таъминланган.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган бакалавриат таълим йўналишида ўқитилиши назарда тутилган фанларнинг мазмуни бакалавр қандай тасаввурга эга бўлиши; нималарни билиши ва қай даражада малака ҳосил қилиши ва кўникмаларга эга бўлиши кераклиги ҳақида аниқ тасаввур беради.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган бакалавриат таълим йўналишида ўқитилиши назарда тутилаётган фанларнинг малака талаб нуқтаи назаридан тақдим этилаётган мазмуни ва йўналиш ўқув режасидаги умумий юклама ҳажми тақсимотнинг назарий таълим ва амалиётни уйғунликда олиб боришга мослиги мазкур йўналишда яхши мутахассислар тайёрлашда мухим рол ўйнайди.

Юқоридагилардан келиб чиқсан ҳолда, таълим йўналиши учун тайёрланган ушбу малака талабларидаги бакалаврларнинг тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига кўйиладиган талаблар бугунги куннинг мутахассиси - яхши билим ва малакага эга етук педагог, илмий ходим ва ташкилотчи-бошқарувчини етиштиришни кўзда тутганлигини алоҳида эътироф этамиз ва уни амалиётга оғизи мумкинлигини ҳисобга олган ҳолда тасдиқлашга тавсия этамиз.

Ҳадича Мухитдинова

Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети "Умумий тилшунослик" кафедраси профессори, педагогика фанлари доктори, профессор

**5111200 – Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили таълим йўналиши учун
тайёрланган малака талаблариға**

ТАҚРИЗ

Ўзбекистон Республикаси худудидаги олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуасини ўзида ифодалаган Олий таълимнинг ушбу малака талабларида **5111200 – Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналишининг умумий таснифи, мазкур таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар ва бакалавриат таълим йўналиши ўқув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар тақдим этилган.**

2018 йил 5 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда ам лга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарорида белгиланган вазифаларни қамраб олингани ҳолда ишлаб чиқилган. Бугунги кун талабидан келиб чиқиб, юқори малакали, рақобатбардош педагог кадрлар тайёрлашни инобатга олган ҳолда, таълим йўналиши учун зарур бўлган янги фанлар киритилган.

Унда бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари ва обьектлари ҳамда бакалавр касбий фаолиятининг турлари, касбий мослашув имкониятлари қўрсатилган.

Соҳа бўйича бакалавр эгаллаши лозим бўлган ўқув-малакавий компетенциялар, касбий-педагогик компетенциялар изоҳланган. Умумий ўрта таълим мактаблари ва академик лицейларида педагогик фаолият олиб бориш учун, педагогик, илмий-тадқиқот, маънавий-маърифий фаолиятида, ташкилий-бошқарув фаолиятида эгалланиши зарур бўлган касбий компетенциялар асослаб берилган.

Айниқса, Умумий ўрта таълим мактаблари ва академик лицейларида педагогик фаолият олиб бориш учун қўйилган талаблар замонавий педагог эгаллаши зарур бўлган энг зарур сифатларни ўзида жамлаган. Малака талабларида қўрсатилганидек, педагог яхши билимга эга бўлиши билан бирга, ўқув фанларини ўқитиш методикасини эгаллаган бўлиши, замонавий информацион ва педагогик технологиялардан фойдаланиб ностандарт ўқув машғулотларини ишлаб чиқиши ва ўтказиш қобилиятига эга бўлиши, мустақил таълим ва ижодий қидириув натижасида ўқитилаётган фан ҳамда педагогик фаолият соҳасидаги методлар, воситалар ва шакллар жабҳаларида ўз-ўзини мукаммал такомиллаштириб бориш қобилиятига эга бўлиши, электрон ўқитиш учун ўқув-методик мажмуаларни ишлаб чиқиши қобилиятига эга бўлиши керак.

Фанлар блоки ва уларнинг мазмуни бакалавр эгаллаши лозим бўлган билим, малака ва кўнималарни шакллантириш, фанларни тўғри танлаб қўйиш

имкониятини яратган. Таълим сифатига қўйилаётган талаблар рақобатбардош кадрлар етиширишга қаратилган. Мехнат бозори конъюнктураси тез ўзгараётган шароитда бакалавриат таълим йўналишлари бўйича ўқув режалар ва фанлар дастурларининг мослашувчанлиги таъминланган.

Узуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган бакалавриат таълим йўналишида ўқитилиши назарда тутилган фанларнинг мазмуни бакалавр қандай тасаввурга эга бўлиши; нималарни билиши ва қай даражада малака ҳосил қилиши ва кўникмаларга эга бўлиши кераклиги ҳақида аниқ тасаввур беради.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган бакалавриат таълим йўналишида ўқитилиши назарда тутилаётган фанларнинг малака талаб нуқтаи назаридан тақдим этилаётган мазмуни ва йўналиш ўқув режасидаги умумий юклама ҳажми тақсимотнинг назарий таълим ва амалиётни уйғунликда олиб боришга мослиги мазкур йўналишда яхши мутахассислар тайёрлашда муҳим рол ўйнайди.

Хуллас, 5111200 – Ўзга тилли гурӯҳларда ўзбек тили таълим йўналиши учун тайёрланган ушбу малака талабларидағи бакалаврларнинг тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қўйиладиган талаблар бугунги куннинг мутахассиси - яхши билим ва малакага эга етук педагог-ўқитувчи, илмий ходим ва ташкилотчи-бошқарувчини етиширишни кўзда тутганлигини алоҳида эътироф этамиз ва уни амалиётга татбиқ этиш мумкинлигини ҳисобга олган ҳолда тасдиқлашга тавсия этамиз.

М.Пардаева
Республика Таълим маркази
директор ўринbosari

5111200 – Ўзбек тили ва адабиёти бакалавриат таълим йўналиши ўқув жараёни жадвали ва ўқув режанинг 2018 йилда тасдиқланган ўқув режаси билан қиёсий-солиштирма жадвали

І. УҚУВ ЖАРАЁНИ ЖАДВАЛИ

2018 йилдаги үкүв режа бүйіч

Күнде	Хафталар													Үкүв жарадын:									
														шүлгөн									
	ЖАМИИ	Назарий таулам		Аттасашкалык	Манакав	акылжети	Тартил		Хаммадын														
Күнде		Назарий таулам	Аттасашкалык				Биттүрүс манапалыны иши	Биттүрүс манапалыны иши															
Сентябрь	Октябрь	Ноябрь	Декабрь	Январь	Февраль	Март	Апрель	Май	Июнь	Июль	Август												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19					
I					T T	A A			A A	M M M	T	T	T	T	T	42	36	4	2		10	52	
II					T T	A A			A A	M M M	M	T	T	T	T	42	36	4	2		10	52	
III					T T	A A			A A	T	T	T	T	T	T	40	36	4			12	52	
IV					T T	A A M M M M M M M M M M			A A D	D	B B B	B	T	T		44	22	7	11	5	4	48	
																ЖАМИИ	168	130	19	15	5	36	204

Назарий
таълим

A | Аттестация

Малака
амалиёти

Давлат

Бити्रув
малакавий иши

Т Търтил

2018 йилдаги үкүв режим буйicha

Хафталик үкүв жараёни жадвали ва турли хилдаги дарслар ҳажми 2018 йилга 2017

II. ЎҚУВ РЕЖАСИ

Т/р	Ўқув фанлари, блоклар ва фаолият турларининг номлари	2018 йилдаги ўқув режа бўйича			2019 йилдаги ўқув режа бўйича			Аудитория юкламаси фарки +/-	Изоҳ*		
		Юклама ҳажми, ва соат ва % да			Юклама ҳажми, ва соат ва % да						
		Умумий	%	Аудитория	Умумий	%	Аудитория				
1.00	Гуманитар ва ижтимоий-иктисодий фанлар	1102	16	666	1828	27,7	964	+352	Блокнинг номланиши Гуманитар ва табиий илмий фанлар деб ўзгаририлди		
1.01	Ўзбекистон тарихи	96		54	78		52	-12	Фан оптималлаштирилиб, ўқув режада дарс соатлари кискартирилди		
1.02	Милий форя: Ўзбекистонни ривожлантириш стратегияси	60		36				-60	Ўқув режадан чиқарилди		
1.03	Диншунослик	60		36	64		72	+4			
1.04	Фуқаролик жамияти	90		54	94		54	+4			
1.05	Фалсафа	118		72	128		72	+10			
1.06	Иктисодиёт назарияси	60		36				-60	Ўқув режадан чиқарилди		
1.07	Ўзбек (рус) тили	150		90	150				Ўқув режадан чиқарилди		
1.08	Хорижий тил	356		216	356		210				
1.09	Жисмоний тарбия ва спорт*	118		72	32		70	-86	“Жисмоний тарбия ва спорт” фани “Ёш физиологияси ва гигиена” фани билан бирлаштирилди		
2.00	Математик ва табиий-илмий фанлар	1228	18	684				-1228	1-блок билан бирлашди		
2.01	Математик мантиқ	142		72	256		64		“Математик мантиқ” фани “Филологлар учун математика” фани алмаштирилди		
2.02	Экология	108		54	60			-48	Ўқув режадан чиқарилди		
2.03	Дастурлаш асослари ва ахборот технологиялари	282		144	194			-88	Ўқув режадан чиқарилди		
2.04	Ёш физиологияси ва гигиена	66		36	64			-2	Фан оптималлаштирилиб, 1-блок фанларига ўтказилди		
2.05	Ўзбек тили ва адабиёти таълимида замонавий ахборот технологиялари	142		72	252				Ўқув режадан чиқарилди		
2.06	Компьютер лингвистикаси	142		72	256				Ўқув режадан чиқарилди		
2.07	Умумий психология	144		108	188		194	+44	1-блок фанларига ўтказилди		
2.08	Умумий педагогика	142		90	184		184	+42	1-блок фанларига ўтказилди		
2.08	Социология	60		36					Ўқув режадан чиқарилди		
3.00	Умумкасбий фанлар	3466	49	2110	3080	46,8	2530	-386	2-блок деб ўзгаририлди		

3.01	Ўзбек тилини ўқитиш методикаси	238		144	244		136	+6	
3.02	Ўзбек адабиётини ўқитиш методикаси	238		144	244		136	+6	
3.03	Ўзбек тили ва адабиёти таълимида замонавий педагогик технологиялар ва лойиҳалаштириш	188		126	252		140		“Тил таълимида инновацион ёндашув” фани билан бирлаштирилиб, “Таълимда инновацион ахборот ва педагогик технологиялар” деб номланди
3.04	Тил таълимида инновацион ёндашув	82		36	252		140		“Ўзбек тили ва адабиёти таълимида замонавий педагогик технологиялар ва лойиҳалаштириш” фани билан бирлаштирилиб, “Таълимда инновацион ахборот ва педагогик технологиялар” деб номланди
3.05	Мутолаа маданияти ва риторика	238		144	192		106	- 44	Фан номи “Ифодали ўқиш ва нутк маданияти” деб ўзгаририлди
3.06	Ёзма нутк месъёрлари	86		54	130		72	+44	“Ёзма ишларни ташкил этиш методикаси” фани таркибига сингдирилди
3.07	Мутахассисликка кириш	226		144	188		104	-38	Фан номи “Тилдишунослик ва адабиётшунослик асослари” деб ўзгаририлди
3.08	Ҳозирги ўзбек адабий тили	440		288	442		246	+2	
3.09	Ўзбек диалектологияси	90		54	98		54	+8	
3.10	Ўзбек тили тарихи	186		126	252		140	+66	
3.11	Замонавий ўзбек адабиёти ва адабий жараён	70		36					Ўкув режадан чиқарилди
3.12	Ўзбек фольклори	104		54	58		36	-46	
3.13	Матншунослик	118		72					Ўкув режадан чиқарилди
3.14	Ўзбек адабиёти тарихи	272		180	252		140	-20	
3.15	Жаҳон адабиёти	150		90	126		70	-24	
3.16	Адабиёт таълимида интегратив ёндашув	114		72	246		136	+132	“Тил таълимида интегратив ёндашув” фани билан бирлаштирилиб, “Тил ва адабиёт таълимида интегратив ёндашув” деб номланди
3.16	Ўзбек болалар адабиёти	56		36	64		36	+8	3-блок ихтисослик фанларига ўтказилди
3.16	Шарқ тиллари ва эски ўзбек ёзуви	300		180	348		194	+48	
3.16	Давлат тилида иш юритиш	96		54					Ўкув режадан чиқарилди
3.17	Танлов фанлари	174		112	138		72	-36	
4.00	Ихтисослик фанлари	794	11	484	1302	18,8	770	+172	3-блок деб ўзгаририлди
4.01	Адабиётшунослик назарияси	138		80					Ўкув режадан чиқарилди

4.03	Тил таълимида интегратив ёндашув	160		104	246		136	+132	“Адабиёт таълимида интегратив ёндашув” филиал билан бирлаштирилиб “Тил ва адабиёт таълим интегратив ёндашув” дномланди
4.04	Ёзма ишларни ташкил килиш методикаси	92		54	130		72	+38	“Ёзма нутк меъёрлари фани билан бирлашди
	Таплов фани	176		138	544		308	+368	
5.00	Кўшимча фанлар	430	6	216*	378	5.8	208		4-блок деб ўзгартирил
	ЖАМИ	7020	100	4160	6588	100	3660	-432	
	Малака амалиёти	1404			1620			+216	Малакавий амалиёт ўтказиш 20 ҳафтада 30 ҳафтага узайтирил
	Битирув малакавий иши	216			270			+64	
	Аттестациялар	1026			864			-162	
	ЖАМИ	2052			2970			+918	
	ҲАМАСИ	9072			9342			+270	

Изоҳ: Кайта ишланган малака талаблари асосида таълим йўналишининг ўқув режаси ишлаб чиқилди. Янгилangan ўқув режасида 9 та фан ўзгаришсиз қолдирилди, 8 та фаннинг мазмуни қисман ўзгартирилди, 13 та фан янги киритилди. Бу эса ўқув режасидаги фанларнинг 41фоизини ташкил этади. Соатлар ҳисобида 1924 бўлиб, бу умумий соатларнинг 44 фоизини қамраб олади.

Олдинги бакалавриат таълим йўналиши ўқув режасидаги юклама ҳажми билан қиёслаганда янги 2018 йил ўқув режасида “Гуманитар ва ижтимоий-иктисодий фанлар” ва “Математик ва табиий-илмий фанлар” блоклари бирлаштирилиб, номи “Гуманитар фанлар ва табиий-илмий фанлар”га ўзгартирилди, фанлар сони 18 тадан 9 тага камайтирилди, умумий юклама ҳажми 34 фоиздан 27,7 фоизга камайтирилди. “Умумкасбий фанлар” блокининг ҳажми 49 фоиздан 46,8 фоизгача, “Ихтисослик фанлари” блокининг ҳажми 11 фоиздан 19,8 фоизгача оширилди. Шу билан бирга бакалавриатда назарий таълим билан ишлаб чиқаришни боғлаш учун малакавий амалиёт муддатлари 20 ҳафтадан 30 ҳафтага оширилди, аудитория машғулотларининг ҳафталик юкламаси 32 соатдан 30 соатга қисқартирилди. Бунда педагогика таълим соҳаси учун кадрлар тайёрловчи хорижий университетларнинг аксариятида бакалавр таълим йўналишларининг ўқитиш муддати 4 йил, магистратура мутахассисликлариники эса 2 йил этиб белгиланганлиги ҳисобга олинди.

Ўқув ишлари бўйича проректор

И.Азимов

**Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети
5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили**

**бакалавриат таълим йўналиши малака талабларининг ишлаб чиқувчилари ва
асосий кадрлар истеъмолчилари ўргасида**

КЕЛИШУВ ДАЛОЛАТНОМАСИ

Тошкент ш.

“23” 07 2019 й.

Биз қуйида имзо чекувчилар –Ўзбекистон Республикаси Халқ таълим вазирлиги, Республика таълим маркази директори А.Умаров, “Тил ва адабиёт таълими” журнали муҳаррири Б.Жовлиев ҳамда Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети Ўқув ишлари бўйича проректори И.Азимовлар Олий ва ўрта маҳсус, касб-хунар таълимини ривожлантириш маркази, Халқ таълими вазирлиги ҳамда Алишер Навоий чомидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетининг профессор- ўқитувч. ари билан биргаликда Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2909-, 2017 йил 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3151- ҳамда 2018 йил 5 июнданги “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3775-сонли карорларида белгиланган вазифалар ва олий таълим соҳасини тартибга солувчи бошка норматив-хукукий хужжатларга ҳамда халқаро тажрибаларга мувофиқ ишлаб чиқилган малака талабларнинг мазмуни билан танишиб, келишув ҳақида ушбу далолатномани туздик:

5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналишининг малака талабларини ишлаб чиқилишида кадрлар истеъмолчилари **Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги, ўрта маҳсус, касб-хунар таълим маркази, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълим вазирлиги ҳамда “Тил ва адабиёт таълими”** журнали томонидан қўйилган талаблар инобатга олинган.

5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналишининг малака талаблари Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2909-, 2017 йил 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3151- ҳамда 2018 йил 5 июнданги “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3775-сонли карорлари ижросини таъминлаш ҳамда халқаро тажрибаларга мувофиқ ишлаб чиқилган.

5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналишининг малака талаблари ўқув режалари, фан дастурлари ҳамда бошқа хужжатларни яратиш учун асос ҳисобланади.

Ишлаб чиқилган 5111200 – Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналишининг малака талабларини ўрнатилган тартибда тасдиққа тавсия этилиши мақсадга мувофик.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта
максус таълим вазирлиги хузуридаги
Олий таълимни ривожлантириш
тадқиқотлари ва илғор технологияларни
татбиқ этиш маркази

З.Хакимов

“Тил ва адабиёт таълими” журнали мухаррири

Б.Жовлиев

Ўқув ишлари бўйича проректор

И.Азимов

**5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналиши
малака талабларининг ишлаб чиқилишига**

ТУШУНТИРИШ ХАТИ

5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналишининг малака талабларини ишлаб чиқишида куйидаги меъёрий-хукукий хужжатларга асосланилди:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2909-сонли қарори;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иктисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3151-сонли Қарори;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 8 майдаги “Тошкент давлат аграр университетида олий маълумотли кадрлар тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3704-сонли Қарори;

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлигининг 2018 йил 14 майдаги 426-сонли буйруғи;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 4 июндаги “2018/2019 ўқув йилида Ўзбекистон Республикасининг Олий таълим муассасаларига ўқишган қабул қилиш тўғрисида”ги ПҚ-3769-сонли Қарори;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 5 июндаги “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-3775-сонли Қарори;

Ўзбекистон Республикаси Президенти Девонининг 2018 йил 4 апрелдаги 5002-сонли топшириғи;

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирининг 2018 йил 7 июндаги “олий таълим муассасаларининг янги 2018/2019 ўқув йилига самарали тайёргарлик қўриш ишларини ташкиллаштириш тўғрисида”ги 504-сонли буйруғи.

5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналишининг малака талабларини ишлаб чиқишида таълим соҳасининг бакалавриат таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисларни битирувчиларига кўйиладиган малака талабларида кадрлар истеъмолчилари томонидан берилган кўрсатмалар ҳисобга олинган.

Янги малака талаби бўйича бакалавриатда “Гуманитар ва ижтимоий-иктисодий фанлар” ва “Математик ва табиий-илмий фанлар” блоклари бирлаштирилиб, номи “Гуманитар фанлар ва табиий-илмий фанлар”га ўзгаририлди ва умумий юклама ҳажми 34 %дан 27,7 %га камайтирилди. “Умумкасбий фанлар” блокининг ҳажми 49 %дан 46,8 %гача, “Ихтисослик

фанлари" блокининг ҳажми 11 % дан 19,8 % гача оширилди. Шу билан бирга бакалавриатда назарий таълим билан ишлаб чиқаришни боғлаш учун малакавий амалиёт муддатлари 20 ҳафтадан 30 ҳафтага оширилди, аудитория машғулотларининг ҳафталик юкламаси 32 соатдан 30 соатга қисқартирилди.

Ушбу малака талаби таълим-тарбияга йўналтирилган Ўзбекистон Республикаси Президенти, Вазирлар Маҳкамасининг қарор ва фармонларини мукаммал амалга оширилишига қаратилган.

Малака талаби дастурида миллий мустақиллик, демократия, бой миллий ва маънавий анъаналар, халқнинг теран интеллектуал имкониятлари ва умуминсоний қадриятлар тамоийллари ҳисобга олинди.

Малака талаби асосида таълим олувчиларда чукур билим, мустақил фикрлаш, юксак касбий малакавий кўникма шаклланиши таъминланади.

Ушбу малака талаби халқаро тажриба, техника, технологиялар, фаннинг ривожланиш даражаси ва ютуклари иқтисодий устуворлик шароитида кадрларга нисбатан ишлаб чиқариш ва амалиётда қўйиладиган талабларни ҳисобга олган ҳолда илмий асосланади.

Ўкув юкламасининг оддийдан мураккабга қараб тузилишига эришилганлиги натижасида таълим олувчиларнинг қобилиятлари ва эҳтиёжларига кўра таълимни табақалаштириш имкониятлари ҳисобга олинди.

Таълим олувчилар ва битиувчиларни тайёрлаш, таълим фаолияти сифатини баҳолаш мезонлари ва тартибларининг белгиланган меъёрий-қоидаларга мослигига эришилди.

Малака талабнинг қулайлиги - унинг бажарилишини назорат қилиш, меъёр ва талаблари бузилишининг олдини олиш имкониятлари инобатга олинган бўлиб, таълим йўналишининг малака талабини ишлаб чиқишида мухим аҳамият касб этди.

5112400- Ўзга тили гуруҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналишининг малака талабларига тажрибада синовдан ўтган таълим ҳамда ишлаб чиқариш амалий фаолиятларининг илғор меъёrlари киритилди.

5112400- Ўзга тили гуруҳларда ўзбек тили бакалавриат таълим йўналишининг малака талабларини ишлаб чиқишида мамлакат ижтимоий-иктисодий тарақиётининг истиқболлари, жамият эҳтиёжи, фан, техника, технология ва маданият ютиклари, кадрлар тайёрлаш борасида жаҳон тенденцияларидан келиб чиқиб, иқтисодиёт соҳаларининг модернизациялашув шароитида кадрлар истеъмолчиларининг талабларини олий таълим мазмунига тезкор жорий этишига тегишли шароитлар яратиш, олий таълим давлат талим стандартларини халқаро амалиётдаги академик стандартлар билан уйғулаштирилди ҳамда уларни узвийлиги таъминланди.

Ўқув ишлари бўйича проректор

И.Азимов

**5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили бакалавриат таълим
йўналишининг малака талабларини ишлаб чиқишида олий маълумотли
кадрлар тайёрлашнинг хорижий тажрибалардан фойдаланганлиги ҳақида**

МАЪЛУМОТНОМА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 13 майдаги ПҚ-4797-сон Фармони ҳалқимиз маънавий ҳаётида унитилмас воқеа бўлди. Мазкур Фармоннинг энг асосий мақсади ҳозирги тез ўзгараётган глобаллашув даврида ўзбек тили ва адабиётининг ўзига хос бетакрор хусусиятлари, тараққиёти, унинг бугунги ҳолати ва истикболи билан боғлиқ масалаларни чуқур ўрганиш, бу борада олиб борилаётган илмий тадқиқот ишлари сасарадорлигини кучайтириш, таълимтарбия тизимининг барча бўғинларида ўзбек тили ва адабиёти фанини ўқитишнинг ҳамда ушбу соҳа бўйича юқори малакали кадрлар тайёрлашнинг сифатини тубдан оширишдан иборат бўлиб, соҳа мутахассисликлари олдига жуда муҳим ва долзарб вазифаларни қўйди. Жумладан, ўзбек тили ва адабиётини ўзига хос хусусиятлари, илмий-назарий, фалсафий-эстетик асосларини, замонавий таълим технологияларини чуқур ўзлаштирган, давр талабларига жавоб берадиган юксак малакали илмий ва педагог кадрлар тайёрлаш, талаба ёшларни ўзбек тили ва адабиётининг бой имкониятларидан фойдаланган ҳолда, Ватанга муҳаббат ва садоқат, умумбашарий қадриятларга ҳурмат руҳида, кенг дунёкарашга эга бўлган ва мустақил фикрлайдиган, маънавий етук инсонлар этиб тарбиялаш, умумтаълим мактаблари, академик лицей ва касб-хунар коллежлари, олий таълим муассасаларида ўзбек тили ва адабиёти фанини ўқитишнинг янги ва самарали методлари бўйича илмий изланишлар олиб бориш, илгор педагогик технологияларни кенг жорий этиш вазифалари факультетнинг устувор йўналиши сифатида белгиланди.

Фармоннинг мазмун-моҳияти, мақсади ҳамда белгилаб берилган вазифалар малака талаблари мазмунига тўлиқ сингдирилди. Шу билан бирга, малака талабларини ишлаб чиқишида Буюк Британия, Германия, Япония, Жанубий Корея каби ривожланган хорижий мамлакатлар илгор тажрибалари ўрганилди. Уларнинг ўқитиш тизими, ўқув режасидаги фанлар рўйхати таҳлил қилиниб, ижобий жиҳатлари ўзлаштирилди. Ана шу асосда таълим йўналишида ўқитиладиган фанларнинг киёсий жадвали тайёрланди.

Қайта ишланган малака талаблари асосида таълим йўналишининг ўқув режаси ишлаб чиқилди. Янгилangan ўқув режасида 9 та фан ўзгаришсиз қолдирилди, 8 та фаннинг мазмуни қисман ўзгартирилди, 13 та фан янги киритилди. Бу эса ўқув режасидаги фанларнинг 41% ини ташкил этади. Соатлар ҳисобида 1924 бўлиб, бу умуний соатларнинг 44 % ини қамраб олади.

**5112400- Ўзга тилли гурухларда ўзбек тили бакалавриат таълим
йўналишининг малака талаблари лойиҳасини ишлаб чиқишида хорижий
мамлакатлардаги таълим соҳаси учун педагогик кадрлар тайёрлаш вактининг кўп
қисми малака амалиётини ўтказишга ажратилганлиги ҳисобга олинган. Ўзбекистон
Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини**

янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2909-сонли, 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3151-сонли қарорларида ва ҳар бир таянч ОТМ учун Ҳукумат томонидан чиқарилган Фармон ва қарорлар ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президенти Девонининг 2018 йил 4 апрелдаги 5002-сонли Қарорлари асосида бакалавриат таълим йўналишлари талабаларининг малака амалиётларини ўтказиш муддати 30 ҳафтага оширилди.

Педагогика таълим соҳаси учун кадрлар тайёрловчи хорижий университетларнинг аксариятида бакалавр таълим йўналишларининг ўқитиш муддати 4 йил, магистратура мутахассисликлариники эса 2 йил этиб белгиланганлиги хисобга олинди.

Хорижий мамлакатлар олий таълим муассасаларидаги талабага ўз танлови бўйича фан ўрганиш имкониятини бериш, яъни таълимни демократлаштиришни назарда тутган ҳолда, ушбу *5112400- Ўзга тили гурухларда ўзбек тили* таълим йўналиши ўкув режасидаги танлов фанлари ҳажми олдинги авлод ўкув режасидаги танлов фанлари ҳажмига нисбатан оширилган.

Ўкув ишлари бўйича проректор

И.Азимов